

M

[NAAR HET OVERZICHT](#)

Inhaltsverzeichnis

M	>
Madrigaalkoor van de stad Bocholt	>
Madrigaalkoor, Vriendenkring	>
Beschermingsgroep meisjes "ZORA"	>
Herdenking van de slachtoffers van geweld	>
Maria-Paschalis-Weg	>
Maria Trösterin Mussum - Parochiekerk	>
Marienbaum - Bedevaart	>
Mariengymnasium	>
Standbeeld van de Maagd Maria voor St George's	>
Marine Kameraadschap Bocholt 1904 e.V.	>
Martinus' gewoonten in Bocholt	>
Markten in Bocholt	>
Moritz, Otto	>
Over de stadsencyclopedie	>

M

– Madrigaalkoor van de stad Bocholt

In 1961 kwamen ongeveer 30 zangers samen in de VHS Bocholt om madrigalen, volksliederen, cantates en motetten in te studeren onder leiding van Lotar Gronau. In juni 1963, na intensieve repetities, gaf het resulterende madrigaalkoor zijn eerste openbare concert en zong madrigalen uit de 16e en 17e eeuw en een cantate van George Frideric Händel.

Ter gelegenheid van het 750-jarig bestaan van de stad Bocholt in 1972 begon het koor zijn ontwikkeling van kamermuziekensemble tot groot concertkoor met de uitvoering van Carl Orffs "Carmina burana".

In de daaropvolgende decennia werkte Lotar Gronau met het koor aan wereldlijke en geestelijke a capella werken en aan de belangrijkste componisten uit het oratorium- en misrepertoire van de barok, de klassieke periode, de romantiek en de moderne tijd.

Een belangrijke zorg van Lotar en Brigitte Gronau was, naast uitgebreid repetitiewerk, het cultiveren van gezelligheid. Daarom organiseerde het echtpaar tussen 1973 en 2002 twintig reizen naar Frankrijk, waar koorleden en leden van de vriendenkring genoten van muziek, cultuur en culinaire hoogstandjes.

Na de hereniging reisden de zangers in 2007 al vijf keer door Oost-Duitsland in de voetsporen van Johann Sebastian Bach.

In november 2005 nam Rainer Maria Klaas de leiding van het Madrigaalkoor over van Lotar Gronau.

– Madrigaalkoor, Vriendenkring

Met de ontwikkeling van het Madrigaalkoor van kamerkoor tot oratoriumkoor, rees de vraag hoe de uitvoeringen van de grote werken uit de koorliteratuur met soli en orkest in de toekomst gefinancierd konden worden. De kosten konden niet worden gedekt door de inkomsten uit de kaartverkoop alleen.

Daarom werd in 1978 de Vrienden van het Madrigalchor Bocholt e.V. opgericht. De leden betalen een vaste jaarlijkse bijdrage voor het honorarium van de betrokken artiesten.

Het is niet alleen het plezier in muziek dat de zangers van het Madrigalchor met de vriendenkring verbindt, er zijn ook persoonlijke contacten gelegd, vooral bij

gezamenlijke festivals en op reis.

– Beschermingsgroep meisjes "ZORA"

In het Gerburgisheim in Bocholt is een meidenbeschermingsgroep voor meiden tussen de 12 en 18 jaar die

in

- nood verkeren,
- bedreigd en getroffen zijn door fysiek, psychisch en/of seksueel geweld,
- weggelopen zijn uit hun familie of jeugdzorgcentra,
- uit ondraaglijke situaties willen komen en niet weten waar ze heen moeten.

Tijdens hun verblijf, dat maximaal drie maanden duurt, krijgen de meisjes intensieve educatieve en psychologische begeleiding met als doel hen te helpen om

terugkeer

- naar hun gezin van herkomst of plaatsing
- voor intramurale therapie, d.w.z. opname in een geschikte faciliteit, of
- zelfstandig wonen in hun eigen huis (begeleid wonen)

– Herdenking van de slachtoffers van geweld

Het "**Memorial to the Victims of Violence**", ontworpen door de Joodse kunstenares Ellen Bernkopf (geboren 1904 in Hannover, overleden 1992 in Jeruzalem), staat in een kleine groene ruimte op de hoek Casinowall/Kirchstraße aan de Aa-Promenade. Het staat voor de oorlogsslachtoffers en burgerdoden van de wereldoorlogen en zij die omkwamen in de concentratiekampen. De kunstenares, zelf slachtoffer van vervolging onder het naziregime, wilde een rustig beeld in het centrum van het stadsverkeer. Het monument mocht niet op een afgelegen plek worden geplaatst, zoals een begraafplaats, waar het alleen op officiële rouwdagen door het publiek zou worden herkend.

Het beeldhouwwerk is een levensgrote figuur die op een sokkel zit, met de armen gevouwen en het hoofd lichtjes gekanteld, alsof hij nadenkt. De bedoeling van mevrouw Bernkopf was dat voorbijgangers, vooral kinderen, niet zouden schrikken maar aangemoedigd zouden worden om na te denken en vragen te stellen.

Mevrouw Bernkopf werkte van 1968 tot 1969 aan het beeld in een atelier in de Pastori gieterij in Genève. In het voorjaar van 1970 werd het monument geplaatst op de plaats die de kunstenaar speciaal had gevraagd tussen de Aa-bruggen, voor het Südhaus. In 1999 werd het monument verplaatst naar zijn huidige locatie als onderdeel van de bouwwerkzaamheden aan het Neutorplein.

Lit:

Ellen Bernkopf, Aan de slachtoffers, in UNSER BOChOLT Jg. 21 (1970), H. 1, p. 8/9

Gerd Häckelmann, "Memorial for the victims of violence", in UNSER BOCHOLT Jg. 21 (1970), H. 1, p. 6/7

— Maria-Paschalis-Weg

Dit pad werd genoemd ter ere van de abdis van het Clarissenklooster, Zuster Maria Paschalis (Anna Stollmeier 1892-1961).

Lit:

Wilhelm Seggawiß, Bocholter Straßen erzählen Geschichte, in: UNSER BOCHOLT Jg. 40 (1989), H. 3, p. 64.

Gerhard Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, p. 53-72.

Bron: Gerhard Schmalstieg, Waar komt de naam van de "Schwartzstraße" vandaan?

— Maria Trösterin Mussum - Parochiekerk

De eerste kapel in Mussum werd in 1671 gebouwd op het landgoed Niedermöller-Kapellemann. Het heette "kapel van Onze-Lieve-Vrouw". De huidige eigenaar van de boerderij draagt nog steeds de gebruikelijke bijnaam "Chapelman". Ten tijde van de bouw behoorden de katholieke gelovigen in Mussum nog tot de parochie van Sint-Joris.

De toenmalige pastoor, Ernst-Ignaz Busch, liet de kapel bouwen zodat de gelovigen uit Mussum, Liedern en Lowick hun zondagse plicht konden vervullen en onderwezen konden worden in de godsdienst. De kapel werd echter na een paar decennia afgebroken. In 1897 werd Mussum afgescheiden van de oorspronkelijke parochie St George en ingedeeld bij de nieuwe parochie St Joseph. De straat "Mussumer Kirchweg" beschrijft nog steeds de route die de gelovigen namen naar de nieuwe kerk.

Toen de Sint-Jozefkerk op 22 maart 1945 werd verwoest, werd er eerst een noodkerk ingericht in het pakhuis van de boerencoöperatie en later in de hal van het restaurant "Mussumer Mühle".

Mussumer Munie . Karl Wiedenage, de toenmalige pastoor van St. Joset, nam tijdelijk de pastorale zorg in de parochie over. Nog voordat de zaal klaar was voor de dienst, werd de priester tijdens een nachtelijke overval neergeschoten door plundersaars en stierf op 30 juni 1945. Op aandringen van de gelovigen voor een eigen kerk werd in augustus 1947 de kapelvereniging opgericht. Talrijke giften en persoonlijke bijdragen maakten het mogelijk om op 8 augustus 1949 de eerste steen te leggen van de kerk, ontworpen door de architect Kösters uit Münster.

De kerk "Maria, Trösterin der Betrübten" werd op 25 mei 1950 door hulpbisschop Roleff ingewijd met een grote opkomst van de plaatselijke bevolking. In 1964-1966 werd de kerk herbouwd en uitgebreid vanwege de toegenomen bebouwing in Mussum. De ramen en het koor werden opnieuw ontworpen en de herinrichting van het koor was gebaseerd op de voorschriften voor de reorganisatie van de liturgie van het Tweede Vaticaans Concilie, die van kracht werden op de eerste zondag van de vastentijd 1964. Het altaargedeele werd ingericht volgens deze aspecten.

Architect Bernd Kösters en Josef Baron zijn de verantwoordelijke ontwerpers. Het beeld van de Moeder Gods is vanzelfsprekend aanwezig in een Mariakerk. De beeldhouwer Emil Ebert creëerde het beeld van een beschermende mantelmadonna, onder wiens mantel de congregatie wordt beschermd. Het kruis boven het altaar toont de gekruisigde Jezus. Een balk van iepenhout dient als dwarsbalk voor dit 2,80 meter hoge kruisbeeld. Dit werk is gemaakt door de beeldhouwer Johannes Paschker. De eenvoudige ramen zijn gebaseerd op ontwerpen van de kunstenaar Lucy Vollbrecht-Büschlepp. Na verloop van tijd werd de naam van de kerk veranderd in "Maria Trost" en later in de huidige naam "Maria Trösterin".

Ondertussen was de bevolking van de parochie gestegen tot ongeveer 2000 inwoners. De parochianen drongen aan op onafhankelijkheid en afscheiding van de Sint-Jozefparochie. Joseph. Op 1 oktober 1952 werd de kerk aanvankelijk een parochierectoraat en op 1 oktober 1955 werd ze tot een zelfstandige parochie verheven. Pastoor Bernhard Hecker was de eerste parochierector die in 1952 aantrad. Na zijn dood in september 1954 werd hij opgevolgd door pastoor August Sellenscheidt, die in september 1982 met pensioen ging.

De huidige pastoor, Hubert Oelgemöller, werd ingewijd op 26 september 1982. Als extra gemeenschapswerk werd een aparte begraafplaats aangelegd, die nog steeds door de parochie Maria Trösterin wordt beheerd. De eerste begrafenis op de nieuwe begraafplaats vond plaats op 14 april 1951.

Ook de twee overleden pastoors Bernhard Hecker en August Sellenscheidt vonden hun laatste rustplaats op het parochiekerkhof. Ursel Jost, 50 jaar parochie Maria Trösterin in Mussum. Waltraud Liebrand, Kunst in de kerk Maria Trösterin. Uit: Herdenkingspublicatie voor het 50-jarig bestaan van de parochiekerk Maria Trösterin, Mussum 2000.

Marienbaum - Bedevaart

Volgens de legende gaat de bedevaart terug tot rond 1430, toen een arme herder die aan een ongeneeslijke ziekte leed verlicht werd en een beeld van de Moeder Gods vond in een eik die in de vorm van een trap was gegroeid, het aanbad en genas. Het nieuws van de genezing bracht veel zieke mensen ertoe hun toevlucht te nemen tot Onze Lieve Vrouw van Marienbaum en haar om hulp te vragen.

Tussen 1438 en 1441 werd er een kapel gebouwd voor het miraculeuze beeld, de "vluchtplaats van de zondaars". Het koninklijk huis van Kleef was erg gesteld op het miraculeuze beeld en de verering ervan. De hertogin van Kleef gebruikte haar eigen geld om vlakbij de kapel een dubbelklooster voor monniken en nonnen te stichten, gebaseerd op de Orde van de Verlosser gesticht door de heilige Britta van Zweden. Het gebouw werd voltooid in 1460.

De pelgrimstocht, die kort na 1430 begon, ging door tijdens de onrust van de oorlogen in de 16e en 17e eeuw. In 1636 en 1637 eiste een plaag ongeveer 2000 slachtoffers. Mensen stroomden naar het beeld van de "Vluchteling van de zondaars". De kerk, die voor de oorspronkelijke genadekapel was gebouwd toen het klooster werd gesticht, was vervallen, dus besloot de kloosterleiding een nieuwe te bouwen.

Dit nieuwe gebouw is nu de parochiekerk van Marienbaum met de oude Genadekapel als koor. De bedevaarten naar Marienbaum verloren aan belang toen in 1642 het genadeoord Kevelaer opbloeide. Het klooster werd in 1801 door de Fransen gesloten, maar het genadebeeld heeft nog steeds zijn plaats op een altaar in de parochiekerk.

Volgens mondelinge overlevering begon de pelgrimstocht van Bocholt naar Marienbaum in 1575.

De bedevaart van Bocholt wordt voor het eerst gedocumenteerd in 1716, op de dag van Maria Hemelvaart, in een verslag over een wonderbaarlijke genezing van een pelgrim uit Bocholt.

In de eerste decennia van de 18e eeuw zou de bedevaart naar Marienbaum zijn verlegd naar Kevelaer. Er kunnen verschillende redenen zijn geweest waarom dit zo laat gebeurde. De inwoners van Bocholt waren al sinds mensenheugenis verbonden met het bedevaartsoord Marienbaum, de route naar Kevelaer was langer en de organisatie van de bedevaart moest worden veranderd.

Aanvankelijk trokken individuele pelgrims, later groepen, door naar Kevelaer en 1733 wordt officieel beschouwd als het begin van de bedevaarten naar Kevelaer. De band met Marienbaum is echter tot op de dag van vandaag gebleven. De pelgrims naar Kevelaer stoppen op de heen- en terugweg bij de bedevaartskerk en bidden in een gebed tot de "Verlosser van de zondaars".

Lit:

Dr Elisabeth Bröker, 250 Jahre Fußprozession Bocholt-Kevelaer, in: UNSER BOCHOLT Jg. 34 (1983) H.2.

Zie ook:

Kevelaer bedevaart: voetbedevaart, familiebedevaart, fietsbedevaart voor vrouwen, fietsbedevaart voor mannen.

Haltern bedevaart naar Annaberg.

Mariengymnasium

Alleen al de vele naamsveranderingen weerspiegelen de honderdveertigjarige geschiedenis van het voortgezet onderwijs voor meisjes in Bocholt en daarbuiten:

- Privéschool
 - voor dochters, Hogere
 - meisjesschool, Marienlyzeum
 - ,
 - Privékatholieke meisjesschool, Frauenschule
 - ,
 - Oberlyzeum
 - ,
 - Frauenoberschule
 - ,
 - Städtisches
 - Lyzeum mit dreijähriger Frauenschule, Deutsche
 - Oberschule für Mädchen, hauswirtschaftliche Form

Het begon allemaal met de "toestemming" van de koninklijke regering op 5 oktober 1866 om "een openbare school voor dochters" op te richten in Bocholt. Er mochten alleen meisjes "worden toegelaten die de leerplichtige leeftijd hadden bereikt". Deze datum wordt beschouwd als de oprichtingsdatum van het huidige Mariengymnasium.

De school was aanvankelijk gevestigd naast de Onze-Lieve-Vrouwekerk in het gebouw van het voormalige minderbroedersgymnasium en werd geleid door de zusters "Our Lady" (hierna: U. L. F.) in Coesfeld. Hun aanwezigheid duurde echter maar tot 1875 als gevolg van de Kulturkampf en de kloosterwetten. De directrice, zuster Athanasia, née Kock, en haar medezusters moesten Bocholt verlaten en werden vervangen door seculiere leraren.

Pas in 1891 kregen de Zusters U.L.F. van de Coöperatie van Mülhausen toestemming om opnieuw een middelbare meisjesschool in Bocholt op te richten onder leiding van Zuster Ansgaria von Tappenhorn. De school verhuisde in 1895 naar de

Langenbergstraße 18 omdat de lokalen daar geschikter waren. Omdat deze echter al snel ontoereikend bleken, verhuisde de school naar de tuin van het St. Georg pastoraat. Georg. Zuster Leonia Grünewald organiseerde daar samen met zuster Haverine de bouw van een schoolgebouw vanaf 1900.

Omdat er nog geen beslissing was genomen over de erkenning, werd er in 1913 een raad van toezicht opgericht. In 1916 slaagde zuster M. Alacoque Dickmann (1915-1926) erin de school door de staat te laten erkennen als lyceum (vorige naam: Particuliere Katholieke Meisjesschool, nu: Marien-Lyzeum). In 1919 werd er een eenjarige damesschool aan het lyceum toegevoegd en nam zuster M. Apollonia de leiding over. Hierdoor werd het noodzakelijk om het schoolgebouw te vergroten en het aantal personeelsleden uit te breiden.

In 1922 fuseerde de school met de particuliere protestantse meisjesschool aan de Nordwall, die tot dan toe werd geleid door juffrouw Hambloch. In 1926 nam zuster M. Alacoque afscheid als directrice en werd bijna 11 jaar lang opgevolgd door zuster Ancilla Imbusch.

Tussen 1927 en 1935 werd het lyceum uitgebreid tot een hoger lyceum, het eerste Abitur vond er plaats in 1930, het laatste in 1936, omdat de nationaalsocialisten in 1935 de driejarige vrouwenschool instelden. Daarom werden de zusters U.L.F. aan het einde van het schooljaar 1936/37 opnieuw vervangen door wereldlijke leraren en werd de school overgeplaatst van de Sint-Jorisgemeenschap naar de stad. Oberstudiendirektor Raestrup, het hoofd van St George's Grammar School, nam het over als voorlopig schoolhoofd en werd in 1938 vervangen door Oberstudiendirektor Dr. Herdemann. Het eerste Abitur aan de middelbare meisjesschool vond plaats in 1937.

In 1938 hernoemden de nationaalsocialisten het "Städtisches Lyzeum mit dreijähriger Frauenschule" tot "Deutsche Oberschule für Mädchen, hauswirtschaftliche Form" in overeenstemming met hun opvatting over de rol van Duitse vrouwen. In het schooljaar 1941/42 werden de lessen ernstig verstoord door luchtalarmen totdat ze op 21 september 1941 volledig moesten worden afgelast.

De verwoestende verwoesting van Bocholt op 22 maart 1945 trof het schoolgebouw ook hard. Pas op 25 januari 1946 konden de lessen met 353 leerlingen worden hervat, zij het op basis van een roulatie van halve dagen in de lokalen van het niet verwoeste St. De naam werd veranderd in "Neusprachliches Gymnasium" (met vrouwenklassen VIII-III) en op 17 november 1947 werd Dr. Semmelmann benoemd tot adjunct-directeur.

Pas in het schooljaar 1956/57 konden de 15 klassen terugkeren naar hun eigen gebouw aan de Schleusenwall; de officiële opening vond plaats op 24 september 1956. Dr. Semmelmann, die inmiddels met pensioen was gegaan, werd in 1961 opgevolgd door hoofddirecteur Susanne Scholz (tot 14/07/73).

In 1963 besloot de gemeenteraad van Bocholt om de middelbare school voor vrouwen

uit te breiden tot het eindexamen. Dit leidde in 1964 tot de bouw van een nieuw gebouw voor de middelbare meisjesschool, die vanaf 1965 onderwijs tot en met het A-niveau kon aanbieden. In 1965/66 werd een zogenaamd F-Gymnasium toegevoegd aan het meisjesschool (met de verwerving van de vakspecifieke universitaire toelatingskwalificatie voor het studeren aan de Pädagogische Hochschule [PH], de Hauswirtschaftsschule en Sporthochschule).

Co-educatie werd ook geïntroduceerd in de F-branch. Er waren nu drie routes naar het Abitur op het meisjesschool: het gymnasium voor moderne talen, het gymnasium voor vrouwenonderwijs en het pedagogisch-muzikale F-gymnasium (in 1967 werden de drie verschillende vormen van het Abitur voor het eerst afgenomen).

De opening van een paviljoen in 1966 zorgde voor dringend noodzakelijke nieuwe lokalen. Op 1 februari 1974 nam Oberstudiendirektor Herkel de leiding over van Oberstudiendirektor Scholz, maar hij verliet de school een jaar later vanwege een promotie. In 1975 gaf de gemeenteraad de school de naam "Mariengymnasium" en voerde co-educatie in voor de hele school. Oberstudiendirektor Brinkhaus nam op 3 september 1975 de leiding over.

Op 8 mei 1978 werd begonnen met de bouw van een dringend noodzakelijke uitbreiding, die op 18 maart 1981 in gebruik werd genomen.

In het schooljaar 1990/91 werd een tweetalige afdeling opgericht (meer Engelstalig onderwijs, ook in de gespecialiseerde vakken).

Lit:

Toestemming voor de oprichting van een openbare school voor dochters in Bocholt van 5 oktober 1866, in: UNSER BOCHOLT Jg. 42 (1991), H. 2, p. 33.

Norbert Sieg, Kroniek van het gemeentelijk Mariengymnasium in Bocholt, *ibid.* pp. 34-36.

Roland Kirsch, Verhinderte der 'physiologische Schwachsinn des Weibes' die Gleichberechtigung, Enkele aantekeningen over de geschiedenis van het meisjesonderwijs, *ibid.* blz. 37-40.

Maria Hoffmann, Een oud-leerling vertelt *ibid.* p. 56.

Susanne Scholz, Die gewandelte innere und äußere Struktur der Marienschule, in: UNSER BOCHOLT Jg. 18 (1967) H. 4, p. 42 ff.

Standbeeld van de Maagd Maria voor St George's

Begin maart 1945 stelden de vijf katholieke parochies in het stadscentrum zich onder de bescherming van de Moeder Gods en beloofden, in de hoop dat de stad en haar bevolking gespaard zouden blijven, een Mariabeeld te laten oprichten. Ondanks de

verwoesting werd er na de wederopbouw een wedstrijd gehouden die alleen de locatie in de buurt van St George's bepaalde.

De kunstenaars konden zelf de vorm en de exacte locatie bepalen. De beeldhouwer Wilhelm Hanebal (1905 - 1982) creëerde vervolgens de 2,60 meter hoge figuur in Jura-marmer. Voor het massieve westwerk met zijn toren leidt de Madonna de gelovigen naar het hoofdportaal. Ze zit om een overgang te creëren van het niveau van het voorplein naar het verticale van de toren via de getrapte basis en de knieën. Maria zit met lege open handen als een rouwende, haar zoon is haar ontnomen zoals vele vrouwen en moeders tijdens de oorlog.

De inscriptie op de sokkel EMPFIEHL UNS DEINEM SOHNE verwijst naar de belofte die in 1945 werd gedaan. Het standbeeld werd op 31 maart 1957 ingewijd door vicaris-generaal Laurenz Böggering.

Lit:

Wilhelm Hanebal, Die Marienstatue vor der Georgskirche, in: UNSER BOCHOLT Jg. 8 (1957) H. 3, p. 11-13.

Bocholter Kirchenkalender 1954 en 1958. J. Waldhoff, Holz, Stein und Bronze, Will Hanebal zum 100. Geburtstag, Steinheim 2005.

Marine Kameraadschap Bocholt 1904 e.V.

Op 6 maart 1904 werd de oprichtingsvergadering in Hotel Gebbing (Großer Kurfürst) bijgewoond door 16 leden en op 30 maart 1904 werd de toenmalige burgemeester van Bocholt schriftelijk op de hoogte gebracht. Een volledig bewaard origineel exemplaar van de statuten van de vereniging is te vinden in het stadsarchief van Bocholt. Volgens de wet van die tijd moest deze marinekameradschap aangesloten zijn bij de krijgsraad van de Pruisische staatskrijgsbond. In 1921 werd het kameradschap onafhankelijk nadat het zich had afgescheiden van het Landeskriegerverband.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de Marine Kameradschaft Bocholt 1904 in oktober 1951 opnieuw opgericht. In 1953 sloot het zich aan bij de Duitse Marinevereniging. In 1954 werd de 50e verjaardag gevierd met een herdenkingsdienst op de erebegraafplaats op de huidige gemeentelijke begraafplaats aan de Blücherstraße.

Op 9 maart 1967 besloot de gemeenteraad van Bocholt de kanonneerboot "Seeadler" van de Duitse marine uit Olpenitz bij Kappeln te sponsoren. Het marinekameradschap van Bocholt maakte deel uit van deze sponsoring. Sindsdien is er een vriendschappelijke relatie onderhouden met de commandant en de bemanning. Nadat de Seeadler in maart 1976 uit de vaart werd genomen, stemde de stad Bocholt ermee in om de speedboot S 68 te sponsoren, die van maart 1977 tot 2005 in dienst was.

In 1997 werd na jarenlange inspanningen een shantykoor opgericht door de Marinekameraad Bocholt. Dit werd op 31 juli 2001 geregistreerd als een vereniging zonder winstoogmerk met 115 leden. Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan in 2004 werd een herdenkingspublicatie uitgegeven.

Lit:

Festschrift 100 Jahre Marinekameradschaft Bocholt 1904 e.V. (verkrijgbaar in het stadsarchief van Bocholt).

← Martinus' gewoonten in Bocholt

1 St Martin

De schrijver Sulpicius Severus (geboren rond 363, gestorven rond 420), een tijdgenoot van Sint-Maarten, en bisschop Gregorius van Tours (geboren 538, gestorven 594), een van zijn opvolgers als bisschop van Tours, doen verslag van het leven en werk van Sint-Maarten. Sulpicius Severus geeft geen curriculum vitae in de gebruikelijke zin, maar rapporteert over afzonderlijke stadia in het leven van Sint Maarten in de uiterlijke vorm van brieven en dialogen. In de 6e eeuw verzamelt bisschop Gregorius van Tours verslagen over de wonderbaarlijke effecten en verering van zijn voorganger Martinus.

Martin werd geboren rond het jaar 316 (anderen plaatsen latere jaren) in Sabaria, het huidige Szombathely (Steinamanger) in Hongarije als zoon van een Romeinse officier en trad ook toe tot het Romeinse leger toen hij ongeveer vijftien jaar oud was. Zijn laatste opdracht was als officier in de keizerlijke garde cavalerie. Deze officieren droegen een witte uniformjas. Zoals veel jonge mensen in zijn tijd had Martin zich bekeerd tot de opkomende nieuwe religie van het christendom, die sinds keizer Constantijn ook publiekelijk werd gepromoot.

Tijdens zijn dienst als officier in de keizerlijke cavalerie, die hem onder andere naar Amiens in het huidige Noord-Frankrijk bracht, deelde de soldaat Martin in de winter zijn mantel met de ijskoude bedelaar. Na zijn vrijwillige vertrek uit het keizerlijke leger werd Martin een discipel van bisschop Hilarius van Poitiers, probeerde hij rond 360 zijn ouders te overtuigen om zich tot het christendom te bekeren (dit lukte hem alleen met zijn moeder), leefde hij vervolgens als kluizenaar in de buurt van Milaan, reisde hij door Italië als "zwervende monnik" en vestigde hij zich uiteindelijk als kluizenaar in de buurt van de stad Poitiers, samen met vele discipelen en vrienden.

Toen er in 371 in Tours een nieuwe bisschop werd gekozen, viel de keuze op Martinus, die zich aanvankelijk verzette (er wordt gezegd dat hij zich verstopte in een ganzenstal). Zelfs na zijn verkiezing tot bisschop bleef Martin monnik. Tijdens zijn bisschopsambt maakte hij vele missiereizen door zijn diocees om de bevolking te bekeren. Martin stierf in Candes op 8 november 397 tijdens een van zijn pastorale

reizen en werd begraven in Tours op 11 november 397. De verering van Sint-Maarten, die al tijdens zijn leven was begonnen, bleef groeien na zijn dood.

Hij werd vereerd als nationale beschermheilige, vooral in Gallië en in het latere Frankische Rijk. Zijn bisschopsstad werd een belangrijk pelgrimsoord in de Middeleeuwen. De mantel van Martinus (een cappa genoemd) werd door de Frankische en later de Franse koningen bewaard in de Saint Chapelle in Parijs (het huidige woord kapel is afgeleid van capella), waar het werd verzorgd door een capellanus (het huidige woord kapelaan is hiervan afgeleid).

2. het gebruik

De herdenking van Sint-Maarten op 11 november werd een economisch belangrijke datum in de Middeleeuwen en vroegmoderne tijd. Op Sint-Maarten moest het oogstwerk voltooid zijn, wisselden de knechten van meester en ontvingen ze hun jaarloon. Op Sint-Maarten werden de huren en belastingen betaald en de rekeningen van kooplieden en ambachtslieden vereffend. Sint-Maarten was de laatste feestdag voor de vastenperiode van veertig dagen voor Kerstmis.

In Bocholt maakt de verering van Sint-Maarten al eeuwenlang deel uit van de jaarlijkse festiviteiten. De gewoonte om geschenken te geven, aanvankelijk door studenten en na de Dertigjarige Oorlog door kinderen en armen, ontstond. Het Nederduitse lied "Sünthe Martins Vöggelken" (Sint-Maartensvogels") verwijst naar het geven van geschenken. Aan het begin van de 20e eeuw onttaarde het vragen om geschenken door kinderen op Sint-Maartenavond steeds meer in lastigvallen en bedelen. Daarom organiseerde de Bocholtse vereniging voor het behoud van de lokale geschiedenis in 1910 voor het eerst een gezamenlijke, gereguleerde optocht.

In overeenstemming met de traditie worden sindsdien veel uitgeholde wortels tentoongesteld, zorgvuldig versierd met gedetailleerd houtsnijwerk en verlicht door de zachte gloed van een kaars. Sinds de jaren 1920 rijdt bisschop Martin voorop in de Sint-Maartensprocessie; anders dan in het Rijnland wordt deze niet voorafgegaan door de soldaat Martin. Misschien werd Martin als bisschop benadrukt omdat de verschrikkelijke ervaring van de Eerste Wereldoorlog het verlangen naar een liefdadig, zorgzaam rolmodel versterkte. Na de regionale hervorming in 1975 werd de grote Martinusprocessie in het centrum van de oude stad Bocholt behouden. In de naburige gemeenten die deel gingen uitmaken van Bocholt, werd de traditie van de Sint-Maartenprocessie die daar was ontstaan, ook op dezelfde manier voortgezet.

Naast de elf Sint-Maartensprocessies in Bocholt zijn er ook veel kleinere processies van afzonderlijke kleuterscholen, zodat in de dagen rond 11 november overal de oude Sint-Maartensliederen te horen zijn en Sint-Maartenslichten worden uitgehangen. De Verein für Heimatpflege Bocholt e.V. heeft de Sint-Maartengebruiken in verschillende publicaties gepresenteerd en geanalyseerd.

Markten in Bocholt

In het verleden werden marktrechten meestal samen met de stadsrechten verleend. De toekenning van marktrechten ging ook gepaard met de verkiezing van een marktrechter. Deze rechter en zijn assistenten zorgden ervoor dat er geen vechtpartijen plaatsvonden op de markt of rellen in de respectievelijke herbergen. Marktrechten werden aan de steden toegekend door de respectieve vorst. Het werd in 1016 ingevoerd door Hendrik IV van Beieren, die als eerste klooster in het Duitse Rijk muntprivileges en marktrechten verleende aan de Mariaabdij in Prüm.

Als teken dat ze marktrechten hadden, moesten steden tijdens de markturen een extern markt bord ophangen als symbool van de marktvrijheid. In Bocholt was dat een eenvoudig kruis. Het stond daar zolang de vrijheid van de markt duurde. In Münster was het een zwaard.

In de 15e eeuw waren er twee markten in Bocholt, de jaarmarkten en de weekmarkten. Pas in 1441 kreeg Bocholt een oorkonde voor de weekmarkten van bisschop Heinrich, zoals gedocumenteerd is. Er kan echter worden aangenomen dat dit privilege al was verleend toen het Weichbildrecht werd verleend, of op zijn laatst toen de stadsrechten werden verleend. Aangezien de marktoorkonde bij de toetreding van elke nieuwe vorst vernieuwd moest worden, is dit waarschijnlijk een bevestiging van de oude oorkonde. In de oorkonde werd iedereen die deze markt bezocht, met uitzondering van betrapte dieven, overduidelijke moordenaars of moordenaars, personen die door het hof vreedzaam waren verklaard of die schade hadden toegebracht aan het klooster of de stad, verzekerd dat ze vrij en in vrede van en naar de markten konden reizen.

Op 24 september kwam bisschop Walram van Münster naar Bocholt om de gebruikelijke hulde in ontvangst te nemen. Twee dagen eerder, op 22 september, verleende hij de stad het recht om belasting te heffen op alle paarden, runderen en varkens die op de vrijmarkten werden verkocht. Op deze markten werden allerlei plaatselijke producten verkocht: vis in grote hoeveelheden, handwerk, wollen stoffen en verschillende soorten bont en schoenen.

Volgens het wetboek van 1481 had onze stad drie vrijmarkten. Deze waren: De eerste op Sint Severinus (13 mei), de tweede op Sint Jacobus (25 juli) en de derde, de belangrijkste, op 4 december (Sint Barbara). Deze werd met alle klokken geluid en duurde 15 dagen. Het stond ook bekend als de "Nikolausmarkt" omdat het feest van Sinterklaas (6 december) tijdens de eerste dagen van deze marktperiode viel. Deze naam is tot op de dag van vandaag blijven hangen voor de laatste markt van het jaar.

Op verzoek van de stad verleende bisschop Johann in september 1571 het privilege om nog een vrijmarkt te houden op de dag na de Kruisverheffing (14 september). Deze markt werd gewoonlijk de "Kruismarkt" genoemd. In 1685 verleende bisschop Maximiliaan Heinrich het recht om een vijfde markt te houden, die plaatsvond op 31 oktober en voornamelijk bedoeld was voor de handel in vet vee.

De veemarkten werden in de 14e eeuw nog steeds voor de Ostertor gehouden op de

zogenaamde "Woort". Later werden ze verplaatst naar het plein voor het huidige gerechtsgebouw in de Nordstraße. Het plein was nog steeds een veemarkt en kermis tot na de Eerste Wereldoorlog. De huidige Nordstraße wordt op oude stadsplattegronden ook wel Viehstraße genoemd en de stadspoort Viehtor (Veepurte).

Totdat de jaarmarkten in 1887 werden gereorganiseerd, had de stad 10 jaarmarkten (inclusief de veemarkt en de algemene markt), die over de verschillende maanden van het jaar waren verspreid, met uitzondering van februari en augustus. De markten die in de late herfst en winter werden gehouden, werden "vetmarkten" genoemd. Hier werd alleen vet vee aangeboden dat bestemd was voor de slacht. Op verzoek van de plattelandsbevolking van Bocholt werd het aantal veemarkten uitgebreid.

Het aantal markten leek in die tijd overbodig en nadelig voor de middenstand van Bocholt. Met uitzondering van de maanden december, januari en februari, waarin slechts één veemarkt zou worden gehouden, zouden er vanaf 1888 tweewekelijks op dinsdag veemarkten in Bocholt worden gehouden.

Van de 10 markten bleven er slechts 5 over, elk gecombineerd met een veemarkt. Dit bleek echter geen succes. Volgens een nieuwe marktverordening uit 1891 werd de veemarkt slechts om de 4 weken op woensdag gehouden en op 5 andere marktdagen in de maanden maart, mei, juli, augustus (of september) en december werd de veemarkt gecombineerd met een [kramenmarkt](#). De Münsterländer Heimatkalender van 1941 vermeldt nog 14 markten voor Bocholt. 5 kraam- en veemarkten en 6 veemarkten.

De belangrijkste kermis voor de inwoners van Bocholt is de kermis van Bocholt. Deze kermis is altijd al drie dagen lang het middelpunt van de aantrekkingskracht in de stad. Eeuwen geleden kwam een kleine gemeente samen in de kerk om de dag van de wijding van Sint Joris te vieren. Voor dit evenement, dat ook werd bijgewoond door boeren uit de omgeving van Bocholt, kwamen "ook rondtrekkende mensen" naar de stad om hun kunsten te vertonen. Later kwamen er ook reizende handelaars die de gezinnen voorzagen van alles wat ze zelf niet konden produceren: Ketels, potten, spijkers of gereedschap. Geleidelijk aan ontwikkelde de kermis zich tot een ongeëvenaarde kermis.

Wat is er vandaag de dag nog over van deze kermissen?

- De kermis van Bocholt is de grootste kermis in het westelijke Münsterland,
- de Krammarkt vier keer per jaar, met de Sinterklaasmarkt als speciaal evenement. (De bijbehorende veemarkt bestond nog tijdens de Tweede Wereldoorlog).
- de weekmarkt, met zijn meer dan 600 jaar oude traditie, die nog steeds (vandaag de dag vier keer per week) voor het historische stadhuis plaatsvindt.

Nieuw sinds september 1998 is de avondmarkt elke donderdag voor het historische stadhuis en sinds kort ook de kerstmarkt.

Je kunt ook het wijnfestival, het "Bokeltsen Treff" en alle open zondagen toevoegen.

Lit:

Wilhelm Seggewiß, "Bocholter Straßen erzählen Geschichte". in UNSER BOCHOLT Jg. 38. H 2-3, p. 90.

Charlotte Kersting, "Kirmes. Een stad viert feest", in: UNSER BOCHOLT Jg. 21, H. 3, p. 12-17.

Friedrich Rejgers, "Geschichte der Stadt Bocholt" und ihrer Nachbarschaft, Bocholt 1891, blz. 181 e.v., 599 e.v., 643 e.v., 729 e.v., 799 e.v., 984.

Friedrich Reigers, "De stad Bocholt in de negentiende eeuw", Bocholt 1907, 1966, pp. 224 ff., 230 ff.

Dr. Hans D. Oppel, " Levende overblijfselen uit de oudheid ", in : UNSER BOCHOLT Vol. 48, H. 2, pp. 65-66

Moritz, Otto

Otto Moritz werd geboren op 26 maart 1905 in Golkowitz, district Kreuzburg O.S.. Er is niets bekend over zijn familie-achtergrond of zijn opleiding. Hij volgde zijn opleiding aan de lerarenopleiding in Leobschütz en sloot zijn opleiding af met het 1e staatsexamen in 1925.

Hij ging echter pas in 1934 in het onderwijs werken; wat hij in de tussentijd deed is niet bekend. Moritz slaagde voor zijn 2e staatsexamen in 1936 en werkte toen als leraar in Oderwiese, district Krappitz. In 1940-1945 werd hij opgeroepen voor de Wehrmacht en op 17 maart 1946 werd hij met zijn familie verbannen uit Silezië en kwam hij aanvankelijk terecht in het district Leer in Nedersaksen. Op 17 juni 1947 kreeg hij een aanstelling op de basisschool in Biemenhorst als zogenaamde vluchtelingenonderwijzer.

Op 1 april 1954 werd hij adjunct-directeur en adjunct-directeur en na de pensionering van hoofdonderwijzer Heinrich Hillermann op 1 april 1957 werd hij waarnemend hoofd van de Biemenhorstschool en drie maanden later werd hij volledig directeur. Otto Moritz ging op 10 juli 1969 met pensioen, verhuisde naar Bocholt en stierf hier op een hoge leeftijd op 6 juli 1999.

Sinds 1996 is in zijn ambtswoning de betrouwbare halve dagschool Biemenhorster Schule gevestigd, die "Haus Moritz" naar hem genoemd is. Op 8 juni 2006 hernoemde het stadsdeelcomité Zuid-Oost het noordelijke deel van de straat Auf dem Takenkamp, die wordt gescheiden door de B 67n, Otto-Moritz-Weg.

Neem contact met ons op

Oliver Brenn

Kultur und Archiv

Kultur und Bildung

[Stuur e-mail](#)

[+49 2871 953-2174](#)

Over de stadsencyclopedie

Stadt Bocholt - Der Bürgermeister

Kaiser-Wilhelm-Straße 52-58, 46395 Bocholt

www.bocholt.de

Instagram: @stadt.bocholt | Facebook: fb.com/stadt.bocholt

De stadsencyclopedie werd in 2003 door een werkgroep onder leiding van de toenmalige stadsarchivaris Dr. Hans-Detlef Opper gelanceerd en aan het publiek gepresenteerd.

Interessante artikelen en bijdragen werden verzameld uit verschillende publicaties, waaronder het lokale tijdschrift "Unser Bocholt" van Bocholt, dat nog steeds regelmatig wordt uitgegeven door de Verein für Heimatpflege.

© Bruno Wansing